परिशिष्ट - १

शिक्षकांसाठी प्रश्नावली

श्री. सी.बी. गंभीर,
एम. ए. एम. एड्.
लोकसेवा विद्यालय, आगळगांव,
ता. बार्शी, जि. सोलापूर,
तारिख:- / /१९९

// विनंती पत्र //

मित्रवर्य श्री/श्रीमती----------------------

स. न. वि. वि.

मी शिवाजी विद्यापीठाच्या एम. फिल. [शिक्षणशास्त्र] या परीक्षेसाठी संशोधनाचे काम करीत आहे.

माझा संशोधनाचा विषय - " बार्शी तालुक्यातील ग्रामीण विभागामधील माध्यमिक शाळांतील इयत्ता दहावीच्या मराठी अध्यापनाच्या समस्यांचा चिकित्सक अभ्यास".

शिक्षण महाविद्यालय बार्शी येथील प्रा. डॉ. आर. एन. इंगोले हे संशोधनास मार्गदर्शन करीत आहेत.

कृपया आपण सोबतच्या प्रश्नावलीतील माहिती भरुन सहकार्य करावे. सदर प्रश्नावलीचा अभ्यास करुन ती भरुन पाठविल्याने आपल्या बार्शी तालुक्यातील मराठी अध्यापक वृंदाना खचीतच या संशोधनामुळे बहुमोल मार्गदर्शन मिळणार आहे.

या प्रश्नावलीतील माहितीचा उपयोग फक्त संशोधनासाठीच केला जाईल. त्याबद्दल गुप्तताही राखली जाईल. संशोधनाचे निष्कर्ष आपणास कळविले जातील.

तरी कृपया प्रश्नावली काळजीपूर्वक भरुन तिकीटे लावलेल्या सोबतच्या पाकीटात घालून दहा दिवसात पाठवावी ही विनंती.

सहकार्याबद्दल धन्यवाद कळावे,

आपला कृपाभिलाषी,

[सी.बी. गंभीर]

ठिकाण:- आगळगांव.

विषय:- "बार्शी तालुक्यातील ग्रामीण विभागामधील माध्यमिक शाळांतील इयत्ता दहावीच्या मराठी अध्यापनाच्या समस्यांचा चिकित्सक अभ्यास".

"A Critical Study of the problems of Teaching of Marathi of Tenth Standard in Rural Secondary Schools in Barsi Taluka".

// संशोधनाची उद्दिष्टे //

१] माध्यमिक शाळेतील इयत्ता दहावीच्या मराठी अध्यापनाच्या आजच्या समस्यांचा अभ्यास करणे.

अ] मराठी विषय शिक्षकांच्या तयारीचा अभ्यास करणे.

ब] मराठी विषय शिक्षकांच्या अध्यापनातील समस्यांचा अभ्यास करणे.

क] ते वापरत असलेल्या विविध अध्यापनपध्दतीचा अभ्यास करणे.

ड] मराठी अध्यापनासाठी वापरत असलेल्या शैक्षणिक साधनांचा अभ्यास करणे.

इ] मराठी विषयाच्या शुध्दलेखन विषयक अभ्यास करणे.

फ] मराठी विषयाच्या अभ्यासपूरक कार्यक्रमांचा अभ्यासकरणे.

ग] मराठी अक्षर लेखनाचा अभ्यास करणे.

ह] मराठी विषयाच्या महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक परीक्षा मंडळाच्या प्रश्नपत्रिकेच्या स्वरुपाचा अभ्यास करणे.

२] मराठी अध्यानात सुधारणा सुचविणे.

प्रश्नावली भरण्यासंबंधी सूचना:

१] कांही प्रश्नांच्या समोर पर्यायी उत्तरे दिलेली आहेत. आपण सहमत असलेल्या उत्तरापुढे बरोबर [✓] अशी खूण करा. आपणास हवे असलेले उत्तर न मिळाल्यास कृपया इतर/शिवाय या सदरापुढे आपले उत्तर लिहावे.

२] कांही प्रश्न होय/ नाही या स्वरुपाचे आहेत. तेथे आपणास नको असलेला शब्द खोडावा.

३] कृपया मोकळ्या सोडलेल्या जागी थोडक्यात माहिती द्यावी. तथापी जागा अपूरी पडल्यास प्रश्नावलीच्या शेवटी जोडलेल्या को-या कागदावर प्रश्न क्रमांक व उपप्रश्न क्रमांक लिहून तेथे माहिती द्यावी.

मराठीच्या शिक्षकाविषयी माहिती

अ] शिक्षकाविषयी सामान्य माहिती :-

१] शिक्षकाचे नांव [आडनांव प्रथम] :

२] शैक्षणिक अर्हता :

अ] पदवी परीक्षेचे विषय : प्रमुख गौण -

ब] पदव्युत्तर परीक्षेचे विषय :

इ] विशेष अध्यापन विषय :

१] डी. एड्.

२] बी. एड्. १] २]

३] डीप. एड्. १] २]

४] बी. पी. एड्. १] २]

इ] इतर :

३] शाळेचे नांव : गांव:

४] ज्या वर्गांना मराठीचे अध्यापन करता त्या वर्गांपुढे [✓] अशी खूण करा.

५ वी [ ] ७ वी [ ] ९ वी [ ]

६ वी [ ] ८ वी [ ] १० वी [ ]

५] १० वी च्या वर्गाला मराठीचे अध्यापन करण्याचा अनुभव किती वर्षाचा? [ ]

६] इतर कोणते विषय कोणत्या वर्गांना शिकवता?

इयत्ता	अध्यापन विषय	इयत्ता	अध्यापन विषय
५ वी		८ वी	
६ वी		९ वी	
७ वी		१० वी	

आ] शिक्षकांच्या व्यावसायीक तयारी विषयी माहिती :-

७] मराठीचे उत्तम अभ्यासक होण्यासाठी आपण व्यावसायीक तयारी कशी करता.

अ] मराठीतील प्रसिध्द साहित्यीकांच्या कादंब-या वाचतो. [ ]

आ] प्रसिध्द नाटककारांची नाटके वाचतो. [ ]

इ] ललीत लेख वाचतो. [ ]

ई] शुध्द लेखन विषयक नवीन नियमांचा अभ्यास करतो. [ ]

फ] प्रसिध्द निबंधकारांची पुस्तके वाचतो. [ ]

ग] प्राचीन काव्याचे वाचन करतो. [ ]

ह] नवकाव्याचे वाचन करतो. [ ]

च] मराठीतील प्रसिध्द समीक्षकांची समीक्षणे वाचतो. [ ]

छ] संदर्भ ग्रंथाचे वाचन करतो. [ ]

८] वरील पैकी वाचलेल्या साहित्याच्या कांही ग्रंथाची नावे लिहा

१] कादंब-या :

२] नाटके :

३] ललीतलेख :

४] निबंध :

५] काव्य :

६] समीक्षणे :

७] इतर :

९] मराठी विषय शिक्षकांच्या अधिवेशनात भाग घेतला आहे काय? होय/नाही.

१०] घेतला असल्यास केंव्हा व कोठे?

११] आपण आतापर्यन्त कोणकोणत्या उजळणी वर्गात भाग घेतला आहे?

	उजळणी वर्ग	मुदत	साल
अ]	चर्चासत्र		
ब]	कृती सत्र		
क]	परिसंवाद		

१२] महाराष्ट्र राज्य पाठपुस्तक मंडळाच्यापाठयपुस्तक विषयक संशोधन प्रकल्पात भाग घेतला होता काय? होय/नाही.

१३] घेतला असल्यास कोणता?

१४] आपण कांही लेख मासीके, वृत्तपत्रे यातून लिहीले आहेत काय? होय/नाही.

१५] लिहिले असल्यास कोणते लेख ?

SHIVAJI UNIVERSITY LIBRARY KOLHAPUR

१] वर्तमानपत्रातून :

२] मासिकातून :

मराठी विषयाच्या अध्यापनाच्या उद्दिष्टाविषयी माहिती :

१६] इयत्ता १० वी च्या मराठी अध्यापनाच्या खालील उद्दिष्टापैकी कोणती उद्दिष्टे साध्य होतात असे तुम्हाला वाटते? त्या उद्दिष्टापुढे [✓] अशी खूण करा.

अ] विद्यार्थ्यांच्या मनावर चांगले संस्कार होतात. [ ]

ब] विद्यार्थ्यांचे भावविश्व संपन्न होते. [ ]

क] विद्यार्थ्यांची जीवनदृष्टी निकोप होते [ ]

ड] विद्यार्थ्यांमध्ये वाङ्मयीन जाण विकसीत होते. [ ]

इ] विद्यार्थ्यांमध्ये सामाजिक जाणीव वाढीस लागते. [ ]

१७] इयत्ता १० वी च्या वर्गाला मराठी विषय अध्यापनासाठी आठवडयाच्या किती तासिका दिलेल्या आहेत? [ ]

१८] हया तासिका मराठी अध्यापनाच्या उद्दिष्ट पूर्तीसाठी पुरेशा होतात काय? [ ]

१९] नसल्यास आपण अभ्यासक्रम कसा संपविता? [ ]

२०] निबंधलेखनाची तयारी कशी करुन घेता ? त्या पर्यायापुढे [✓] अशी खूण करा.

अ] पूर्ण निबंध सांगून [ ]

ब] निबंधाच्या मुददयांचे थोडक्यात स्पष्टीकरण करुन [ ]

क] निबंधाचे फक्त मुददे देऊन [ ]

ड] इतर [ ]

मराठीच्या लेखनकार्य उद्दिष्टाविषयी माहिती

२१] निबंध लेखनामध्ये विद्यार्थ्यांचे कोणते दोष आढळतात. ?

अ] सुरुवात आकर्षक नसते [ ]

ब] विषयानुरुप लिखाण नसते [ ]

क] शुध्द लिखाण नसते [ ]

ड] अक्षर सुवाच्य नसते. [ ]

इ] शेवट व्यवस्थित नसतो. [ ]

इ] इतर [ ]

२२] ते दोष दूर करण्यासाठी आपण कोणते प्रयत्न करता?

२३] १० वी च्या अभ्यासक्रमातील प्रत्येक पत्र प्रकारांची किती पत्रे घेता ? [अंक लिहा]

अ] निमंत्रण [ ]

ब] गौरव पत्र [ ]

क] आभार-पत्र [ ]

ड] चौकशी पत्र [ ]

इ] मागणी पत्र [ ]

२४] पत्र लेखनाच्याप्रश्नाला जास्तीत जास्त गुण मिळवून देण्यासाठी आपण कोणते प्रयत्न करता?

२५] विधार्थी सारांशलेखन कसे करतात? आपले अनुभव स्पष्ट करा.

२६] योग्य दर्जाचे सारांशलेखन करण्यासाठी आपण कोणते प्रयत्न करता?

२७] तुमच्या वर्गातील बहुसंख्य विद्यार्थ्यांचे हस्ताक्षर चांगले असते काय? होय/नाही.

२८] जर हस्ताक्षर चांगले नसले तर तुमच्या मते त्याची कारणे कोणती असावीत?

२९] विद्यार्थ्यांचे हस्ताक्षर सुधारण्यासाठी तुम्ही कोणते उपाय करता?

३०] विद्यार्थ्यांचे लेखन शुध्द असते काय? होय/नाही.

३१] अशुध्द लिखाण असेल तर त्याची कारणें कोणती ?

अ] शुध्दलेखन विषयक मराठीच्या शिक्षकांनी ९ वी पर्यन्त चांगली तयारी केलेली नसते. [ ]

ब] शुध्द लिखाणाविषयी विद्यार्थ्यांना आवड निर्माण झालेली नसते. [ ]

क] मराठीशिवाय इतर विषय शिक्षकाचे शुध्दलेखनाकडे दुर्लक्ष असते. [ ]

इयत्ता १० वी च्या कुमीत पुस्तकातील गद्य-पद्य पाठांच्या उद्दिष्टांविषयी माहिती.

३२] वैचारिक पाठांची कोणती उद्दिष्टे साध्य होतात असे आपणास वाटते.

अ] योग्य विचारांची आवड निर्माण होणे. [ ]

ब] योग्य विचाराप्रमाणे वागणे. [ ]

क] इतरांच्या हक्कांची जाणीव निर्माण होणे. [ ]

ड] योग्य सामाजिक जाणीव निर्माण होणे. [ ]

३३] ह्या उद्दिष्ट पूर्तीसाठी आपण कोणते प्रयत्न करता?

३४] कथात्मक पाठांच्या बाबतीत विद्यार्थ्यांचा आकलनात्मक प्रतिसाद कितपत असतो? [ ]

अ] चांगला :

ब] मध्यम :

क] कमी :

ड] इतर :

३५] कथात्मक पाठाचे अध्यापन कसे करता ?

३६] प्राचीन वाड.मयाचे पाठ अभ्यासक्रमात ठेवण्याचे आपल्या मते हेतू कोणते?

३७] ते साध्य करण्यासाठी आपण कोणते प्रयत्न करता?

३८] प्राचीन वाड.मयाच्या आकलनाबाबतीत विद्यार्थ्यांचा प्रतिसाद कसा असतो?

अ] चांगला :

ब] मध्यम :

क] कमी :

ड] इतर :

३९] नवकाव्याचे अभ्यासक्रमात कोणते महत्त्व आहे असे आपणास वाटते?

४०] नवकाव्याचे हेतू साध्य होण्यासाठी तुम्ही कोणते अध्ययन अनुभव देता?

मराठी विषयाच्या अध्यापनपध्दती विषयी माहिती :

४१] मराठी विषय अध्यापनासाठी तुम्ही कोणकोणत्या पध्दतींचा वापर करता? त्यापुढे [✓] अशी खूण करा.

१] व्याख्यान पध्दती [ ]

२] कथन पध्दती [ ]

३] स्पष्टीकरण पध्दती [ ]

४] रसग्रहण पध्दती [ ]

५] नाट्यीकरण [ ]

६] समालोचन पध्दती [ ]

७] समग्र पध्दती [ ]

८] वर्णनात्मक पध्दती [ ]

९] चर्चा पध्दती [ ]

१०] प्रश्नोत्तर पध्दती [ ]

११] मूखवाचन पध्दती [ ]

४२] खालील घटकासाठी कोणती अध्यापन पध्दती वापरली जाते त्या अध्यापन पध्दतीचा वरील अध्यापन पध्दतीचा क्रमांक लिहा.

अ] रूपक कथा [ ]

ब] वैचारिक लेख [ ]

क] ललित लेख [ ]

ड] प्राचीन वाड.मय [ ]

इ] संत काव्य [ ]

इ] सामाजिक व भावनिक आशयपर पाठ[ ]

ग] इतर [ ]

मराठी व्याकरण अध्यापनाच्या उद्दिष्टांच्या साध्यतेविषयी माहिती :

४३] व्याकरण अभ्यास घटक विद्यार्थ्यांना अवगत होत नसतील तर आपल्या मते खालील पैकी कोणती कारणे आहेत? त्यापुढे [✓] अशी खूण करा.

अ] व्याकरणाची विद्यार्थ्यांना आवड नसणे [ ]

ब] व्याकरणाचा अभ्यास विद्यार्थ्यांना अवघड वाटतो. [ ]

क] पाठांतराचे प्रमाण व्याकरणात जास्त असते. [ ]

ड] खालच्या वर्गात व्याकरणाकडे दुर्लक्ष असते. [ ]

इ] व्याकरणातील संकल्पना समजण्यास कठीण असते. [ ]

ई] व्याकरणातील भाषा क्लिष्ट असते. [ ]

उ] हिंदी, इंग्रजी भाषांचा मराठीवर दुष्परिणाम होतो [ ]

ऊ] इतर [ ]

४४] व्याकरणाच्या यशस्वी अध्यापनासाठी कोणते प्रयत्न करावेत असे आपणांस वाटते?

मराठी गद्य-पद्य उता-यांच्या आकलनाविषयी माहिती :

४५] आकलनासाठी प्रत्येक प्रकारचे किती उतारे घेता?

अ] गद्य उतारे [ ]

ब] पद्य उतारे [ ]

४६] विद्यार्थी गद्य-पद्य उता-यांच्या आकलनासाठी किती प्रमाणात प्रतिसाद देतात? त्यापुढे [✓] अशी खूण करा.

अ] भरपूर [ ]

ब] मध्यम [ ]

क] कमी [ ]

ड] इतर [ ]

४७] मराठी अध्यापनाची कौशल्ये वाढीसाठी कांही खेळांचे आयोजन करता येईल काय? होय/नाही.

४८] आयोजन करता येत असेल तर ते कसे?

४९] विद्यार्थी मराठी विषयास गणित, इंग्रजी प्रमाणे महत्त्व देतात काय? होय/नाही.

५०] मराठी विषयाबाबत विधार्थ्यांमध्ये आवड निर्माण होण्यासाठी तुम्ही कोणत्या प्रकारचे प्रयत्न करता?

अध्यापन साहित्याविषयी माहिती :

५१] सर्व विधार्थ्यांना मराठीचे पाठयपुस्तक आहे काय? : होय/नाही.

५२] मराठी विषयाच्या अध्यापनात कोणकोणत्या शैक्षणिक साहित्यांचा आपण उपयोग करता? [ ] अशी खूण करा.

१]	फलक	[ ]
२]	चित्रे	[ ]
३]	चित्रपट्टी	[ ]
४]	ध्वनिफीत	[ ]
५]	आकाशवाणी	[ ]
६]	दूरदर्शन	[ ]
७]	इतर	[ ]

अभ्यासपूरक उपक्रमाविषयी माहिती - :

५३] आपल्या शाळेचे स्वतंत्र ग्रंथालय आहे काय? होय/नाही.

५४] त्यात विविध वाड.मय प्रकारांची पुस्तके आहेत काय? होय/नाही.

५५] पाठयपुस्तकातील लेखांना उपयुक्त संदर्भ ग्रंथ आहेत काय? होय/नाही.

५६] ग्रंथालयातील पुस्तके शेकडा किती विधार्थी वाचतात. ? :

५७] प्रत्येक वर्गात पुस्तकांचे वाटप केले जाते काय? होय/नाही.

५८] वाचलेल्या पुस्तकांवर विधार्थ्यांत चर्चा घडवून आणली जाते काय? होय/नाही.

५९] शाळेत कोणकोणती दैनिके मागविली जातात?

१]	केसरी	[ ]	६]	संचार	[ ]
२]	सामना	[ ]	७]	अनुताप	[ ]
३]	तरुण भारत	[ ]	८]	महाराष्ट्र टाईम्स	[ ]
४]	मराठवाडा	[ ]	९]	इतर	[ ]
५]	सकाळ	[ ]		दै. लोकमत	[ ]

६०] विद्यार्थ्यांचा आत्मप्रकटीकरणास वाव मिळवा म्हणून कोणकोणते उपक्रम आयोजित केले जातात? [✓] अशी खूण करा.

१] कथाकथन [ ]
२] प्रसंगवर्णन [ ]
३] गटचर्चा [ ]
४] वक्तृत्व स्पर्धा [ ]
५] परिसंवाद [ ]
६] अनुभव कथन [ ]
७] भाषणे [ ]
८] इतर [ ]

६१] विद्यार्थ्यांच्या भाषिक विकासात प्रेरणा मिळण्यासाठी कोणकोणत्या स्पर्धा आयोजित केल्या जातात? [✓] अशी खूण करा.

१] हस्ताक्षर स्पर्धा [ ]
२] शुध्दलेखन स्पर्धा [ ]
३] शब्दकोडे [ ]
४] वाचन स्पर्धा [ ]
५] निबंध लेखन स्पर्धा [ ]
६] नाट्य वाचन स्पर्धा [ ]
७] काव्य गायन स्पर्धा [ ]
८] इतर [ ]

मूल्यमापनाविषयी माहिती :

६२] शालान्त परीक्षेत मागील ३ वर्षात मराठी विषयात उत्तीर्ण मुलांचे गुणांचे शेकडा प्रमाण लिहा.

गुणांचे प्रमाण	मार्च ८८	मार्च ८९	मार्च ९०
१] ३५ ते ४४ गुण			
२] ४५ ते ५९ गुण			
३] ६० ते ७९ गुण			
४] ८० ते १०० गुण			

६३] मराठीचा प्रत्येक घटक शिकवून झाल्यावर त्यावर तुम्ही घटक चाचणी घेता काय? : होय/नाही.

६४] वर्षभरात १० वी ला मराठीच्या किती घटक चाचण्या घेता?

शालान्त परीक्षेच्या मराठी विषयाच्या प्रश्नपत्रिकेच्या स्वरुपाविषयी माहिती :

६५] एस.एस.सी. बोर्डाच्या मराठीच्या प्रश्नपत्रिकेच्या स्वरुपाविषयी मत स्पष्ट करा.

६६] माध्यमिक शालांत परीक्षेत मराठी विषयाचा निकाल वाढण्यासाठी तुम्ही कोणत्या स्वरुपाचे प्रयत्न करता?

६७] गुणवंत विधार्थी, परीक्षेत "गुणवत्ता यादीत" येण्यासाठी तुम्ही कोणते उपक्रम करता?.

// आभारी आहोत //

बार्शी.- विशाल---

परिशिष्ट - २

प्रतिसादक शिक्षकांची नावे - शाळासहित

क्रमांक	शिक्षकाचे नाव	शाळा
१	श्री चोबे मोहन ज्ञानेश्वर	न्यू हायस्कूल देवगांव
२	श्री. देशमुख दत्तात्रय निवृत्ती	संत तु. विद्यालय, पानगाव
३	कु. कोरडे चारुशीला पवनकुमार	विद्यामंदीर कन्या प्रशाला वैराग.
४	सौ. सुर्वे वसुधा कृष्णाजी	कि. का. वि. उपळाई [ठों.]
५	श्री गडसिंग महारुद्र जनार्धन	मित्र विद्यालय, मळेगाव.
६	श्री काळे शिवाजी बाबूराव	----"----------
७	श्री. आगलावे रघुनाथ चंद्रकांत	श्रीरंगराव वि. वि. कारी.
८	श्री. येडवे रमेश सुदाम	विद्यामंदीर हा. वैराग.
९	श्री लोहोकरे पंडितराव जनार्धन	लो. वि. श्रीपतपिंपरी.
१०	सौ. भड कमला शिवाजी	म. आ. न्यू. इं. स्कूल गौडगाव.
११	श्री. मुळे शामसुंदर दत्तात्रय	सर्वोदय विद्यामंदीर , पांगरी
१२	श्री. देशमुख आनंद चंद्रसेन	विद्यामंदीर हा. वैराग.
१३	श्री मुंढे कारभारी पांडुरंग	साकत प्रशाला साकत.
१४	श्री. भोसले ज्ञानोबा बाळा	म. गां. वि. काटेगाव.
१५	श्री. हाजगुडे मालोजी बाबूराव	म. गां. वि. काटेगाव.
१६	श्री. वाघमारे हरिश्चंद्र भगवान	लो. वि. आगळगाव.
१७	श्री देशपांडे गजानन महादेव	शिवाजी वि. कारी.
१८	श्री. कराड पांडुरंग केरबा	नागनाथ हा. धारी.
१९	श्री. मांजरे तुकाराम मनोहर	संत ज्ञा. विद्यालय भातंबरे .
२०	श्री. धुमाळ परमेश्वर एकनाथ	कर्मवीर वि. चारे.
२१	श्री. धनशेट्टी भिमाशंकर शांतविरप्पा	संत तु. वि. पानगाव.
२२	श्री. शेळके अनिल वसंत	खामगाव वि. खामगाव.
२३	श्री. कदम भिकाजी सोना	ये. वि. कोरफळे.
२४	श्री. ढगे शंकर धोंडिबा	सर्वोदय वि. पांगरी.

क्रमांक	शिक्षकाचे नाव	शाळा
२५	श्री देशपांडे सुधाकर महादेव	मित्र वि. मळेगाव.
२६	श्री माने रघुनाथ भाऊराव	विद्यामंदीर हा. वैराग.
२७	श्री वाघमारे श्रीरंग सदाशिव	तुळशिदास प्रशाला वैराग.
२८	श्री कदम मोहन पांडुरंग	न्यू. ई. स्कूल, गौडगाव
२९	श्री देशमुख रावसाहेब भिमराव	कर्म भा. पा. वि. चिखर्डे
३०	श्री पाटील प्रदीप शंकर	नारी हा. नारी.
३१	श्री कोकाटे हनुमंत दिंगबर	लो. वि. श्रीपतपिंपरी.
३२	श्री कुलकर्णी शंकर गोविंद	वखारिया वि. उपळे दु.
३३	श्री यादव अभिमन्यु महादेव	शि. वि. कारी.
३४	श्री भोसले बाजीराव कल्याण	विद्यामंदीर हा. वैराग.
३५	सौ. महाजन कलीका गोपाळ	मा. आ. ज्यू. ई. स्कूल गौडगाव
३६	श्री सवने प्रभाकर वसंतराव	ये. वि. कोरफळे.
३७	श्री पाटील सदाशिव राजेंद्र	मित्र वि. मळेगाव.
३८	श्री पंडीत महेश राजेश	श्री. वि. विद्या. कारी.
३९	श्री मोहिती अनंत दादाराव	नारी हायस्कूल नारी.
४०	श्री गलांडे अरुण रामलिंग	संत ज्ञा. वि. भातंबरे.

परिशिष्ट - ३

मुख्याध्यापकांच्या मुलाखतीसाठी प्रश्नसूची -

१] अ] नाव - शाळा-

आ] अनुभव-वर्षात - १] अध्यापक म्हणून २] मराठी अध्यापनाचा

३] मुख्याध्यापक म्हणून.

२] तुमच्या शाळेत मराठी विषय शिक्षकांची संख्या किती आहे?
त्यांची शैक्षणिक पात्रता कोणती?

३] मराठी अध्यापकांना सेवांतर्गत प्रशिक्षणात संधी देता काय?
देत असल्यास कशाप्रकारे?

४] मराठी विषय शिक्षकांच्या पाठाचे आठवडयातून किती वेळा निरीक्षण करता?

५] मराठी विषय शिक्षकांच्या अध्यापनात कोणत्या उणीवा दिसतात?

६] इयत्ता दहावीच्या मराठी विषयशिक्षकांचे हस्ताक्षर व शुध्दलेखन कसे आहे?
त्यांच्यात सुधारणा होण्यासाठी आपल्या मते कोणते प्रयत्न करावेत?

७] शिक्षकानी मराठी विषयाचे ज्ञान वाढविण्यासाठी व अध्यापन कौशल्ये वृध्दीसाठी तुमच्या मते कोणते प्रयत्न करावेत?

८] मराठी अध्यापनाच्या उद्दिष्टपूर्तीसाठी कोणकोणते प्रयत्न करावेत?

९] स्वाध्याय, घटकचाचणी, परीक्षा यांचे आयोजन व ते तपासणी याबाबत आपल्या मते कोणते सुधारात्मक उपाय योजनावेत असे वाटते?

१०] शिक्षकांनी संदर्भ ग्रंथ वाचण्यासाठी आपणाकडे कोणत्या सोयी आहेत?

११] माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र परीक्षेच्या निकालाच्या वृध्दीसाठी तुमच्या मते शिक्षकांनी कोणते प्रयत्न करावेत?

१२] इयत्ता दहावीच्या परीक्षेत मराठी विषयाला कमी गुण का मिळतात?
याची आपल्या मते कोणती कारणे आहेत?

परिशिष्ट - ४

मुख्याध्यापकांची नांवे - शाळांसहित

क्रमांक	नांव	शाळा
१	श्री हाजगुडे मालोजी बाबूराव	म. गांधी वि. काटेगाव.
२	श्री धनशेट्टी भिमाशंकर शांतविरप्पा	संत तुकाराम वि. पानगाव.
३	सौ. पानगावकर सुमन नागनाथ	विद्यामंदीर कन्या प्रशाला वैराग.
४	श्री कोल्हे रघुनाथ केरबा	शिवाजी हायस्कूल, कारी.
५	श्री माळी हनुमंत शिवराया	नागनाथ विद्यालय, धारी.
६	श्री म्हमाणे कुंडलीक रघुनाथ	लोकसेवा वि. श्रीपतपिंपरी
७	श्री जगदाळे मदन पांडुरंग	लोकसेवा वि. आगळगाव.
८	श्री पाचकुडवे सदाशिव राजेंद्र	मित्र विद्यालय मळेगाव
९	श्री मुकणे मोहन राजाराम	म. आ. न्यू. इं. स्कूल गौडगाव.
१०	श्री झालटे अनिरुध्द तुकाराम	विद्यामंदीर हायस्कूल वैराग.

परिशिष्ट - ५

तज्ज्ञांच्या मुलाखतीसाठी प्रश्नसूची

१] सामान्य - अ] नाव:-

आ] अनुभव:-

२] मराठी शिक्षकांच्या शैक्षणिक पात्रतेबाबत आपले मत काय आहे? योग्य पात्रतेचे शिक्षक माध्यमिक शाळेसाठी कोणते हवेत?

३] शिक्षकांनी स्वत:च्या ज्ञानात व अध्यापन कौशल्यात प्रगती होण्यासाठी कोणते प्रयत्न करावेत असे आपणांस वाटते?

४] विधालयाचे ग्रंथालय समृध्द असते काय? नसेल तर शिक्षकांनी व इतरांनी काय करावे असे आपणास वाटते?

५] ग्रामीण विधार्थ्यांच्या उपस्थितीचा त्यांच्या अध्ययनावर कोणता परिणाम होतो? त्यांच्या उपस्थितीमध्ये वाढ होण्यासाठी आपण कोणते उपाय सुचविता?

६] अभ्यासपूरक कार्यक्रमाबद्दल आपल्या कोणत्या सूचना आहेत?

७] माध्यमिक शालान्त प्रमाणपत्र परीक्षेत मराठी विषयाच्या निकालवृध्दीसाठी आपण कोणते उपाय सूचवता?

परिशिष्ट - ६

तज्ज्ञांची नांवे

क्रमांक	नांव	पदनाम
१	श्री कुलकर्णी शंकर गोविंद	नियामक, शालांत प्रमाणपत्र परीक्षा मंडळ, पुणे [उपळे दुमाला]
२	श्री देशमुख दत्तात्रय तुकाराम	मुख्याध्यापक, संत ज्ञानेश्वर विद्यालय, भातंबरे
३	श्री येडवे रमेश सुदाम	नियामक, शालांत प्रमाणपत्र परीक्षा मंडळ, औरंगाबाद [भूम]
४	सौ. प्रमिला माणिकराव देशमुख	प्राध्यापिका. बार्शी कॉलेज बार्शी.

परिशिष्ट – ७

शालेय तपासणी अधिकाऱ्यांच्या मुलाखतीसाठी

प्रश्नसूची:-

१] अ] नांव:

आ] अनुभव १] अध्यापक म्हणून २] मराठी अध्यापनाचा

३] भागशिक्षणाधिकारी म्हणून.

२] प्रशालेच्या शालेय कामकाजाची नियोजने केलेली असतात काय?

३] पाठनिरीक्षणामध्ये अध्यापकांच्या बाबतीत आपणांस कोणते अनुभव येतात? त्यावर आपल्या मते कोणते उपाय योजावेत?

अ] कथन, स्पष्टीकरण – कौशल्ये.

आ] भाषाशैली, वाचन प्रभाव.

इ] वर्गनियंत्रण व विद्यार्थ्यांचा सहभाग.

ई] विद्यार्थ्यांचे व शिक्षकांचे हस्ताक्षर व शुध्दलेखन

उ] स्वाध्याय तपासणी व चुकांच्या दुरुस्तीबाबत.

ऊ] अभ्यासपूरक कार्यक्रम व विविध स्पर्धा.

ए] ग्रंथालयांचा उपयोग.

४] एस.एस.सी. परीक्षा निकालवृध्दीसाठी कोणत्या उपाय-योजना कराव्यात?

५] तपासणीमध्ये ज्या सूचना दिलेल्या असतात त्याबाबत पुनर्तपासणीमध्ये तुम्हाला कोणते अनुभव येतात?

परिशिष्ट - ८

शाळा तपासणी अधिकाऱ्याची नांवे

क्रमांक	नांव	पदनाम
१	श्री कुलकर्णी रमाकांत जगन्नाथ	गट शिक्षणाधिकारी, बार्शी.
२	सौ. कुलकर्णी अर्चना अरुणराव	भाग शिक्षणाधिकारी, बार्शी.
३	श्री. सरवदे पंढरीनाथ वामन	भाग शिक्षणाधिकारी, बार्शी.
४	श्री. पाथरुड श्रीकांत मुकींदा	भाग शिक्षणाधिकारी, बार्शी.
५	श्री. जाधवर जगन्नाथ नामदेव	भाग शिक्षणाधिकारी, बार्शी.

परिशिष्ट - ९

भेटी दिलेल्या शाळांची नावे- गावासहित.

अ. नं.	नाव	गाव
१	संत तुकाराम विद्यालय	पानगाव
२	विद्यामंदीर कन्या प्रशाला	वैराग
३	सर्वोदय विद्यामंदीर	पांगरी
४	शिवाजी हायस्कूल	कारी
५	नागनाथ विद्यालय	धारी
६	किसान कामगार विद्यालय	उपळाई[ठों]
७	लोकसेवा विद्यालय	श्रीपतपिंपरी
८	महात्मा गांधी विद्यालय	काटेगाव
९	कर्मवीर विद्यालय	चारे
१०	मित्र विद्यालय	मळेगाव.

परिशिष्ट - १०

पाठ निरीक्षण केलेल्या शिक्षकांची नावे - शाळांसहित.

अ. नं.	नाव	शाळा
१	कु. कोरडे चारुशिला पवनकुमार	विधामंदीर कन्याप्रशाला वैराग.
२	श्री. वाघमारे श्रीरंग सदाशिव	विधामंदीर हायस्कूल, वैराग.
३	श्री. भोसले बाजीराव कल्याण	विधामंदीर हायस्कूल, वैराग.
४	श्री. देशमुख दत्तात्रय निवृत्ती	संत तुकाराम विधालय, पानगाव.
५	श्री धनशेट्टी भिमाशंकर शांतविरप्पा	संत तुकाराम विधालय, पानगाव,
६	श्री. मुंढे कारभारी पांडुरंग	साकत प्रशाला, साकत.
७	श्री. मुळे शामसुंदर दत्तात्रय	सर्वोदय विधामंदीर, पांगरी
८	श्री. देशपांडे गजानन महादेव	शिवाजी विधालय, कारी.
९	श्री. आगलावे रघुनाथ चंद्रकांता	श्रीरंगराव वि. विधालय, कारी.
१०	सौ. भड कमला सहदेव	म. आ. न्यू. इं. स्कूल, गौडगाव.
११	श्री. कराड पांडुरंग केरबा	नागनाथ हायस्कूल, घारी.
१२	सौ. सुर्वे वसुधा कृष्णाजी	किसान का. विधालय, उपळाई[ठों.]
१३	लोहोकरे पंडीतराव जनार्धन	लोकसेवा विधालय, श्रीपतपिंपरी.
१४	चोबे मोहन ज्ञानेश्वर	न्यू हायस्कूल, देवगाव.
१५	मांजरे तुकाराम मनोहर	संत ज्ञानेश्वर विधालय, भातंबरे.
१६	धुमाळ परमेश्वर एकनाथ	कर्मवीर विधालय, चारे.
१७	हरिश्चंद्र भगवान वाघमारे	लोकसेवा विधालय, आगळगाव.
१८	हाजगुडे मालोजी बाबूराव	म. गांधी विधालय, काटेगाव.
१९	भोसले ज्ञानोबा बाळा	म. गांधी विधालय, काटेगाव.
२०	शेळके अनिल नामदेव	खामगाव विधालय, खामगाव.

परिशिष्ट - ११

इयत्ता १० वी चा मराठीचा थोडक्यात अभ्यासक्रम.

क] गद्य पाठांची वाड.मय प्रकारानुसार संख्या

अ. नं.	वाड.मय प्रकार	पाठांची संख्या
१	प्राचीन वाड.मय[बखर]	१
२	वैचारिक लेख	५
३	कथात्मक पाठ	४
४	आत्मवृत्त	२
५	लघुनिबंध, ललीतलेख	४
६	नाटय वाड.मय	१
७	सामाजिक आशयपर	२

ख] पद्य पाठांची वाड.मय प्रकारानुसार संख्या -

अ. नं.	वाड.मय प्रकार	पाठांची संख्या
१	आख्यान काव्य, संतकाव्य	५
२	नवकाव्य सामाजिक आशयपर	७
३	नवकाव्य भावनिक आशयपर	४
४	राष्ट्रवृत्तीपर	१
५	गवळण	१
६	आदर्शवादी पद्ये	२
७	निसर्गपर	२
८	काव्यानंद जादा अभ्यास	३
		२५

ग] व्याकरण व लेखन विषयक थोडक्यात अभ्यासक्रम

१] व्याकरण - वृत्ते, अलंकार, समास,
वाक्यपृथक्करण, वाक्यसंश्लेषण,
पदपरिस्फोट, वाक्प्रचार व त्यांचा
वाक्यात उपयोग.

२] लेखन- सारांशलेखन, पत्रलेखन,
निबंध, गद्य-पद्य आकलन.

संदर्भग्रंथ सूची

१]	कुंडले म. बा.	मराठीचे अध्यापन, आवृत्ती -२ पुणे, निराली प्रकाशन, १९८७.
२]	कुलकर्णी कृ. पां. व पाटील ग. मो.	मराठी व्याकरणाचे व्याकरण आवृत्ती -१ पुणे, ठोकळ प्रकाशन, १९६९.
३]	कुलकर्णी कृ. पां.	मराठी भाषा उद्गम व विकास, आवृत्ती -२ पुणे, श्री कमलाबाई भिडे प्रकाशन-१९५०.
४]	अकोलकर ग. वि. व पाटणकर ना. वि.	मराठीचे अध्यापन, आवृत्ती -७ पुणे , व्हीनस प्रकाशन , १९७०.
५]	उपासनी ना. के. व कुलकर्णी के. वि.	यशस्वी अध्यापन, आवृत्ती-१. पुणे, श्री विधा प्रकाशन, १९८७.
६]	कुंभोजकर ग. वि.	संशोधन पध्दती व संख्याशास्त्र, आवृत्ती-२, कोल्हापूर, फडके बुक सेलर्स- १९८२-८३.
७]	जोशी लक्ष्मणशास्त्री	मराठी विश्वकोश, खंड १२ मुंबई, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ.
८]	पाटील लीला	मराठीचे अध्यापन व मूल्यमापन, आवृत्ती-१ पुणे, व्हीनस प्रकाशन, १९७८.
९]	चंद्रकुमार डांगे व चंद्रकुमार इंदापूरकर	मायबोलीचे अध्यापन व तत्व आणि पध्दती पुणे, चिरंजीव ग्रंथ प्रकाशन, १९६३.
१०]	सबनीस म. पा.	आधुनिक मराठीचे उच्चतर व्याकरण, आवृत्ती-१, मुंबई, शितलादेवी टेंपल.

११] बापट मा.गो. — शैक्षणिक संशोधन, आवृत्ती २,
पुणे, नूतन प्रकाशन, १९७७.

१२] दांडेकर वा.ना. — शैक्षणिक मूल्यमापन व संख्याशास्त्र
आवृत्ती-१.
पुणे, श्री विद्या प्रकाशन, १९७४.

१३] वेलणकर जयंत — प्रबंध कसा लिहावा, आवृत्ती १
नागपूर, साहित्य प्रसार केंद्र.

१४] जोशी अ.ना. — मराठी व्याकरण व लेखन, १९८८.
आवृत्ती १ , पुणे, प्रगती प्रकाशन, १९८४.

१५] जाधव रा.ग. — वाङ्मयीन निबंधलेखन स्वरूप व साधने
आवृत्ती-१,
पुणे, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, १९६७.

१६] बाळंबे मो.रा. — सुगम मराठी व्याकरण लेखन
आवृत्ती -२
पुणे , गो.य. राणे प्रकाशन, १९८५.

१७] देसाई व लिमये — आधुनिक मराठी वाङ्मय- दर्शन,
आवृत्ती १
कोल्हापूर, फडके बुक सेलर्स, १९७८.

ENGLISH

18) Buch M.B. — A Survey of Research in Education,
Centre of Advanced study in Education, Faculty of Education & Psychology, 1974.

19) Buch M.B. *Second Survey of Research in Education,* Society for Educational Research and Development, 1979.

20) Forrester, Jean *Teaching Without Lecturing,* Oxford University press, 1968.

21) Menon and Patel *The Teaching of English as a Foreign Language,* Acharya Book Depot, Baroda, 1960.